

ИЗЛИЗА ОТ 1900 ГОДИНА

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОФИЦИАЛНО ИЗДАНИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА – БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ

ГОДИНА СХІХ, БРОЙ 13

СОФИЯ, 16-30 ЮНИ 2018 г.

ЦЕНА 0,70 ЛВ.

e-mail: sinizdat@gmail.com

www.facebook.com/Synodalpress/

Документи

Патриаршеско и синодално послание по повод 1000-годишнината от учредяването на Българската Охридска архиепископия

Стр. 3

Свети мъченици

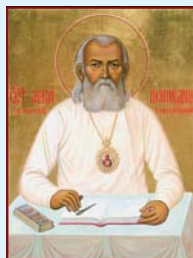
Животът и подвигът на св. новомъченик Александър Мюнхенски

Стр. 1, 4-5

Колонка на редактора

Къде се ражда истината

Стр. 5

Достойни архиереи на БПЦ

- Натанаил Охридски
- Софроний Търновски

Стр. 6

Из живота на Църквата

Богослужебна прослава на св. Лука Симферополски

Стр. 8

ИСТОРИЯ

Един истински народен архипастир

„Помнете вашите наставници, които са ви проповядвали словото Божие, и като имате пред очи съвръшка на техния живот, подражайте на вярата им“.

(Евр. 13:7)

През тази година се навършват осемдесет години от блажената кончина на един от основателите на Третата българска държава – Скопския и Пловдивски митрополит Максим. Тази кръгла годишнина ни задължава да си припомним кой е той и какви са неговите заслуги за българския народ, Църква и държава.

Родно място, произход и образование

Митрополит Максим е роден в с. Орешак, Троянско, на 14 септември 1850 година. Светското му име било Марин Пенчов Пелов. Произхождал от бедно семейство. Майка му, Гена, още преди раждането му го обещала на св. Богородица и когато Марин станал на 7-8 години, тя изпълнила обещанието си: отвела детето в близкия Троянски манастир „Св. Богородица“ и го оставила послушник при

брат си, игумена Макарий.

Първоначалното си образование получил под ръководството на чичо си – монах Спиридон. През 1862 г. бил записан в местното училище в с. Орешак, а през 1863 г. „заради хубавия му глас“, бил избран от Ловчанския митрополит Иларион, който го взел при себе си. Максим продължил образованието си в Ловеч, а по-късно – в Сопот и Троян. През лятото на 1869 г. Максим е назначен на длъжностите учител в новооткритото начално манастирското училище и клисар при манастирския храм. През 1872 г. Пловдивският митрополит Панарет го взел за свой дякон в Пловдив, а през 1873 г. го завел в Цариград. В началото на 1877 г. заминава за Русия по препоръка на екзарх Антим и постъпва в Киевската духовна семинария направо от втори клас, след успешно издържан приеман изпит.

Максим завършва Киевската духовна семинария през месец юни 1881 г. с намерение да продължи образованието си в Духовната академия. Митрополит Панарет и екзарх Йосиф обаче желаят той да се завърне и залови за работа, защото църквата „имала нужда от работници“. Максим се подчинява, още повече, че тогавашният директор на просвещението в Източна Румелия, Йоаким Груев, го назначава, преди още да се дипломира, за учител по „Закон Божий“ в Пловдивските мъжка и девическа гимназии, където и започва от 1 септември 1881 г. По време на учителстването си той е изключително деен проповедник и като такъв произвежда силно впечатление. На следващата година екзархът го назначава за секретар на Екзархията (1882 г.). С това приключва неговото образование. Дългият и благодатен път на пастирско служение и борба за благото на Църквата и народа обаче едва сега истински започват.

На стр. 7

ЮБИЛЕЙ

1000-годишнина на Българската Охридска архиепископия

В Неделята на Всички български светии, **10 юни**, по решение на Светия Синод на Българската православна църква – Българска патриаршия в патриаршеската катедрала „Св. Александър Невски“ тържествено бе отбелязана 1000-годишнината от учредяването на Българската Охридска архиепископия.

Негово Светейшество Българският патриарх Неофит взе молитвено участие в светата Литургия, която бе оглавена от Негово Високопреосвещенство

Великотърновски митрополит Григорий. В литургията съслужиха високопреосвещените митрополити: Ловчански Гавриил, Нев-

рокопски Серафим, Русенски Наум, Врачански Григорий и Видински Даниил, преосвещените епископи:

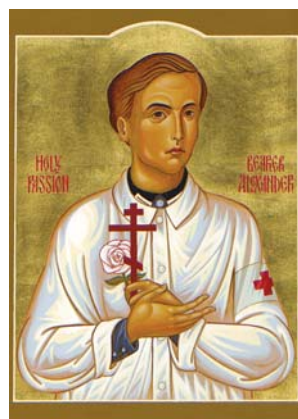
На стр. 3

СВЕТИ НОВОМЪЧЕНИЦИ

Смърт за истината

Животът и подвигът на св. новомъченик Александър Мюнхенски

На 13 юли 1943 г. в статаята на Гестапо, в Мюнхен, прие на мъченическа смърт, обездавен на сикотина, Александър Шморел, създател и идеен вдъхновител на антифашистката младежка група „Бялата роза“. Неговите изказвания против нацисткия режим не са били просто политически протест, а истинско мирогледно предизвикателство на безбожния тоталитарен държавен

ред. Дейността на Александър, поведението му при разпитите и в последните дни преди смъртта му позволили на Руската православна задгранична църква да постави въпроса за неговата канонизация. В началото на миналата година Александър Шморел е прославен в лика на местно почитаните светии на Берлинската и Германска епархия на РПЦ.

На стр. 4

ХРОНИКА

България

Първи храм празник на параклиса „Св. Лука Кримски“

„Радвай се, светителю Кримски, изповедниче Луко, лекарю благ и милостив!“

На 11 юни Православната църква отбелязва паметта на св. Лука (Войно-Ясенеcki), архиепископ Кримски и Симферополски. За пръв път тази година паракли-

сът, носещ името на светеца, който е изграден в двора на Специализираната болница за активно лечение на белодробни болести в Троян, отбеляза своя храм празник. За да отслужи акатист, в параклиса дойде Негово Високопреосвещенство Ловчански митрополит Гавриил, където бе посрещнат от директора на болницата д-р Цветомила Дудевска. С владиката съслужиха ставр. ик. Марин Божков, архиерейски наместник на Троянска духовна околия, и прот. Калин Пенев.

След акатиста митрополит Гавриил поздрави за празника персонала на болницата и събралиите се християни, като посочи, че св. Лука е първият светец, който заедно с архиерейското си служение е продължил да бъде и хирург, с което нагледно доказал своята действена любов и помощ към ближните, като оставил светъл пример на колегите си медци със своята всеотдайност.

И след края на земния си път св. Лука продължава да помага и изцелява не само телесните, но и душевните недъзи на всички, които с твърда вяра се обръщат за помощ към него. Освен в Русия, особено почитан е св. Лука и в съседна Гърция, където на негово име са изградени десетки храмове поради голямата благодатна помощ, която християните получават от Бога по молитвите на светителя хирург. В нашата страна също са излезли множество случаи на чудесно изцеление по молитвенията застъпничество на св. Лука Войно-Ясенеcki.

На всички присъстващи митрополит Гавриил раздаде иконки.

Светителю отче Лука, моли Бога за нас!

Ловчанска митрополия

Празникът на храм „Всех Святых“ в Русе

На 3 юни – Неделя на Всички светци, Негово Високопреосвещенство Русенски митрополит Наум отслужи св. Литургия в повторно изградения русенски храм „Всех Святых“, който бе осветен на 10. 09. 2017 г. – 42 г. след разрушаването му.

На храмовия празник на архиерея съслужиха: прот. Милен Цветков, свещ. Ивайло Георгиев, свещ. Неделко Димитров и дякон Росен Георгиев.

Негово Високопреосвещенство произнесе проповед и поздрави енорияшите с отбелязването на техния първи храм празник, след освещаването на възстановената църква през 2017 г. За християните бяха изнесени за поклонение мощите на св. ап. Андрей Първозвани, съхранявани в храма.

Русенска митрополия

Свето-Йоановите четения в София

От 1 до 3 юни в столицата се проведе второто издание на Свето-Йоановите четения. Конференцията се организира по почин на настоятелството на старинен храм „Св. вмчк Георги“ – Ротондата с благословението на Софийската св. митрополия и със съдействието на Богословския факултет на СУ „Св. Климент Охридски“.

Проявата бе открита с молебен в Ротондата, който бе възглавен от Негово Преосвещенство Белградски еп. Поликарп, викарий на Софийския митрополит. Съслужиха ик. Йоан Куков – председател на храмовото настоятелство, ставр. ик. Павел Гърбов от храм „Св. Йоан Богослов“ – гр. Карнобат, прот. Георги Спасов – председател на храм „Св. Петка Самарджийска“ – гр. София, и йеромонах Юстин Зографски.

В молебена молитвено участие взе Негово Високопреосвещенство Ловчански митрополит Гавриил, който благослови участниците и пожела успех на духовно-просветната конференция под закрилата на Рилския чудотворец.

Епископ Поликарп приветства участниците и гостите на четенията, като им преподаде първосвещителското благословение на Негово Светейшество и пожела въздигането на духовното ни съзнание по примера и с благодатната помощ на св. Йоан Рилски да не секва и в любов и единомислие да славим Бога, като живеем и се трудим достойно, за слава на Неговото име и доброполно, за полза на нашия народ.

Специално по повод Свето-Йоановите четения в храма гостува голяма икона на св. Йоан Рилски, любезно предоставена от Негово Преосвещенство Велички епископ Сионий, игумен на Троянския манастир.

Първата сесия на конференцията се проведе в зала „Роял“ на хотел „Балкан“. Ловчанският митрополит Гавриил затрогващо говори за чудния живот в Христа на схигуменния Мария (Дохторова) по повод 40-годишнината от нейната блажена кончина и припомни, че е голямо благо да имаме сред нас такива високодуховни и извисени личности – истински бисери и наши наставници по пътя на живота ни в Христа. Той разказа някои събития от нейния

земен живот и представи новоиздадената детска книга на Ловчанска митрополия за схигуменния Мария Дохторова.

Ставр. ик. Павел Гърбов изнесе доклад за страха Божий по повод надписа, който обикновено се поставя в иконите върху свитъка на преп. Йоан Рилски. Като извор на мъдростта и основа на спасението, страхът Божий бе разграничен от о. Павел спрямо другите видове страх, от които по принцип безсмислено и безплодно страда съвременният човек.

Георги Тодоров направи преглед на многобройните църковни и исторически годишници, които отбелязваме през 2018 г.

Следобедната сесия беше посветена на дебата по спорните текстове на Истанбулската конвенция (ИК).

Доц. д-р Екатерина Дамянова представи библейски прочит на ИК, от който ясно пролича несъместимостта на въпросните текстове с учението на Библията за човека, пола и семейния живот.

Доц. д-р Костадин Нувеш разгледа потенциалното отрицателно въздействие на съдържащите се в ИК джендризъм върху нравственото възпитание на подрастващите.

Д-р Николай Михайлов сподели, в обичайния си ярък стил, своите тревожни размисли върху ИК и свързаните с джендризма отрицателни явления, произтичащи от размиването на традиционните ценности и устои на човешкото съществуване.

Георги Тодоров анализира антропологичните аспекти на ИК и необходимостта от проактивно църковно действие срещу настъпващите опасности.

В последвалата оживена дискусия четиримата лектори, както и участниците от залата, бяха еди-

Татяна Бондар проследи участието на руското военно духовенство в Освободителната война. Изкуството проследява проф. Чавдар Попов разгледа секуларистичните тенденции в църковното действие след Освобождението. Доц. Дарина Григорова представи своеобразна позиция на Константин Леонтиев относно Източния въпрос и Освободителната война. Янина Алексеева постави балканската серия на художника Василий Верещагин във връзка с неговите публикувани спомени от войната.

Два доклада бяха посветени на 100-годишнината от зверското избиване на руското царско семейство през юли 1918 г. Галя Тодорова разгледа възвисяния духовен облик на св. мъченица императрица Александра Романова. А Дария Захариева проследи вълнуващия житейски и духовен подвиг на св. преподобномъченица Елисавета Фьодоровна.

Беше прочетен докладът на ик. Емил Паралингов за плодвиското свещенство през първата половина на XIX век. Беше представена и новопубликуваната книга „Служба на св. мчк Енравота Боян и Чудото на Светия Кръст при св. цар Борис“, съставена от ик. Павел Гърбов.

Краят на вторите Свето-Йоанови четения беше означен с празника на Всеи свети, в Ротондата „Св. Георги“. След светлата Литургия беше отслужен благодарствен молебен от ставр. ик. Павел Гърбов и ик. Йоан Куков.

Като благодариха на Бога за успешното провеждане на конференцията, организаторите насочиха поглед към следващото, трето издание на Четенията, което те планират да се проведе през м. юни 2019 г. и което ще мине под знака на 550-годишнината от пренасяне мощите на св. Йоан Рилски.

Георги ТОДОРОВ и Десислава ПАНАЙОТОВА

ЮБИЛЕЙ

1000-годишнина на Българската Охридска архиепископия

От стр. 1

Мелнишки Герасим – гл. секретар на Св. Синод, Адрианополски Евлогий – игумен на Рилския манастир, Велички Сионий – игумен на Троянския манастир, Главинишки Йоан, Белоградчишки Поликарп – викарий на Софийския митрополит, както и пред-

ставителите на сестрите поместни православни църкви у нас, на Руската – архим. Васиан, и на Румънската – ставр. ик. Нелуц Опря, ректорът на Софийската духовна семинария архим. Пахомий, игуменът на Бачковския манастир архим. Самуил, храмовото духовенство, столични све-

щенници и дякони.

Проповед за Неделята на Всички светии проиждат се храмовият свещеник ставроф. ик. Костадин Гаврилов.

Десетки православни християни взеха участие в тържественото богослужение, като мнозина от тях се бяха подготвили и се при-

частиха с Тялото и Кръвта Христови.

В края на св. Литургия главният секретар на Светия Синод Мелнишки епископ Герасим прочете Патриаршеското и синодално послание по повод 1000-годишнината от учредяването на Българската Охридска архиепископия.

повече от половин столетие страда от наложената и църковна изолация. С този мотив и с това намерение възприехме в края на ноември 2017 г. и пристигналото от Република Македония желание и предложението да поемем върху си бремето на посредничеството за уреждане статута на Православната църква в тази страна. Което намерение обаче по никакъв начин не може да предполога каквото и да било нарушаване на вековните правила в Църквата.

Като поставени от Господа епископи в Неговата Църква, ние сме готови и днес да сторим всичко, което е по силите ни и което е в съгласие със свещените канони на светата Църква, за да подпомогнем нашите православни братя в днешна Македония – в съгласие с изричната и ясно изразена воля и на останалите братски Православни църкви. При все това обаче, имаме и задължението да пазим върно не само истините и свещените канони на светото Православие, но също и паметта на тази света Църква, за която Господ Бог ни е поверил да се грижим духовно днес – за нейната история, за нейната приемственост и за нейното настояще и бъдеще. Защото това изисква от нас паметта ни за всички наши, родили ни в Господа, приснопаметни, славни и достохвални предци – предстоятели на Българската православна църква и благоверни наши владетели от миналото, духовници и книжовници, и на всички онези, които през вековете са отдали живота си, за да я има България – заедно с нейната държава и с нейната автокефална Православна църква.

Затова в този ден, когато Църквата ни чества паметта на всички от века просияли светци от българския род, се обръщаме към всички наши верни чедра – в Родината ни и далеч от нейните предели, с архипастирско послание за мир и радост в Светия Дух, като призоваваме всички към върноста на светото Православие и на светата Христова Църква – на нейните божествени догмати и нейните, изковани със съизволенieto на Светия Дух свещени канони, но върноста още и към изкованата с толкова много труд и кръв Църква и държава, които нашите предци ни завещаха и с чиято историческа памет ни повелиха да не правим никакви компромиси, но да я пазим за поколенията – за да го има народа на ни и занаяпред, за да пребъде България.

Бог на мира и любовта, общението в Светия Дух и молитвите на всички светци от българския род да бъдат неизменно с нас: с нашия православен народ, с неговата вековна държава и с неговата от Бога дарувана му света Православна църква!

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА СВ. СИНОД

† НЕОФИТ,

ПАТРИАРХ БЪЛГАРСКИ И МИТРОПОЛИТ СОФИЙСКИ

ЧЛЕНОВЕ НА СВ. СИНОД:

- † Сливенски митрополит **ЙОАНИКИЙ**
- † На САЩ, Канада и Австралия митрополит **ЙОСИФ**
- † Великотърновски митрополит **ГРИГОРИЙ**
- † Плевенски митрополит **ИГНАТИЙ**
- † Ловчански митрополит **ГАВРИИЛ**
- † Пловдивски митрополит **НИКОЛАЙ**
- † Доростолски митрополит **АМВРОСИЙ**
- † Западно- и Средноевропейски митрополит **АНТОНИЙ**
- † Варненски и Великопреславски митрополит **ЙОАН**
- † Неврокопски митрополит **СЕРАФИМ**
- † Русенски митрополит **НАУМ**
- † Струозагорски митрополит **КИПРИАН**
- † Врачански митрополит **ГРИГОРИЙ**
- † Видински митрополит **ДАНИИЛ**

10 юни 2018 г.

Патриаршеско и синодално послание по повод 1000-годишнината от учредяването на Българската Охридска архиепископия

Възлюбени в Господа чедра на светата ни Църква,

През последната повече от половин година църковното и обществено внимание у нас е насочено с особена сила върху съседна Република Македония, и по-конкретно върху темата за статута на Православната църква в тази страна, която, за жалост, в продължение на десетилетия пребивава вън от общение със семейството на Поместните православни църкви. Тази тема и този проблем придобиха острота във връзка с официално заявеното от ръководството на тази Църква желание Българската православна църква – Българска патриаршия да приеме ролята на нейна майка-Църква, и така най-сетне да бъде уреден каноничният статут на Църквата в днешна Македония. Желание, което беше възприето с внимание и чувство за отговорност от българска църковна страна, но същевременно и недвусмислено отрицателно от някои братски Поместни църкви, които открито заявиха своето несъгласие с подобно развие на македонския църковен въпрос.

Част от големия проблем за статута на Православната църква в днешна Република Македония е въпросът за историческата съдба на съществувалата в миналото Българска Охридска архиепископия, от чиято учредяване през настоящата 2018 година се изпълват хиляда години. Проведени бяха и предстоят чествания на тази важна годишнина, които са поредно свидетелство за дълбочината на разделението сред братските Православни църкви по този въпрос.

Същевременно, във връзка с отказа на Българската православна църква да участва в тържествата, проведени на 27 и 28 май в историческия храм на Божията Премъдрост в град Охрид, към свещеноначалието на светата Българска патриаршия бяха отправени незаслужени упреци, достигащи до обвинения в предателство – тежки упреци, които, независимо дали са били плод на неразбиране или на недоброжелателство, донесоха ненужна горчивина на цялата ни Църква. Във връзка с всичко това, с архипастирска загриженост по повод създадала се ситуация и с чувство за отговорност към богозаповяданото единство на цялата света Православна църква, но и с църковна и народностна памет и върноста към историческата истина за древния Охридски престол, се обръщаме към всички вас с настоящото си послание, в което отговорно заявяваме и припомним:

1. Историята на Архиепископската катедра на древния и прославен в църковното минало Охрид е органична, безусловна част от историческата приемственост на родната ни Българска православна църква – Българска патриаршия, както е записано и в приетия и утвърден от Шестия църковно-народен събор (2008 г.) неин Устав, където четем: „Самоуправляващата се Българска православна църква – Българска Патриаршия е правоприменик на Плисковската архиепископия, Преславската патриаршия, Охридската архиепископия, Търновската патриаршия и Българската екзархия. Тя е единна и неделима“.

2. Такава е била – по Божия воля – историческата съдба на родната ни Православна църква, такива са фактите от хилядолетната, но и превратна българска история, и те не могат да бъдат променени и изопачени, независимо от конюнктурата на деня. Историческите извори и църковната ни памет ясно свидетелстват, че при основаването си през 1018 г. – в тъжната година на изгубването на българската държава самостоятелност, покореният България ромейски император Василий II учредява в Охрид не друга, а тъкмо Българска архие-

пископия, каквато тя остава до самото си закриване през 1767 г. – седем столетия и половина след своето учредяване. Този е бил начинът, по който императорът, останал в историята ни с прозвището „Българоубиец“, е желаел да съхрани сред нашите предци паметта за тяхното славно и героично минало като Църква и като държава, както е ясно засвидетелствано и в грамотите, с които той учредява Охридската юрисдикция.

„Постановяваме – четем във втората от тези грамоти, – щото сегашният светейши архиепископ да притежава и управлява всичките български епископства, както и всички други градове, които под властта на цар Петър и на Самуил се притежаваха и се владееха от тогавашните архиепископи... Защото, дори и да станем владетел на тази страна (т. е. на България), ние запазиме непокътнати нейните права, като ги потвърдим с наши хрисовули и сигилии“.

3. С това държавническо решение на императора Охрид – градът на българския и славянски просветител и чудотворец Климент, където в дните на равноапостолния наш покръстител св. Борис I Михаил е процъфтявала дивна епископия и е работила една от първите български и славянски книжовни школи, е утвърден тогава като нова българска столица на духа, определена да пази, макар и частично, българската църковна и народностна памет. Затова и всички предстоятели на Охридската църква в дългите години на нейното съществуване изрично са добавяли в титлите си и титлата „Български“ – защото такава е историята на тази църква и с това съзнание тя е живяла до самия край на насилственото прекъснати си през 1767 г. живот. Затова и по-късно – в годините на възкресяването на българския дух – началото на организираното движение за завръщане на църковната ни самостоятелност е поставено тъкмо в Охрид, а дейците на църковната ни независимост настояват за възстановяване на Православната ни църква като приемник едновременно на Търновската патриаршия и на Охридската архиепископия. Защото тази памет е памет българска и тя ще остане такава както в Българска екзархия, така и във възстановената Българска патриаршия, която и до днес остава върнатата духовна майка и кърмилница на поверения и от Бога народ.

Братя и сестри,

Историческите съдбини на земите, в които по Божия воля всички ние живеем, и на християните, обитавали и обитавали и днес този регион, са сложни и превратни. Днес на Балканите съществуват съвсем различни в сравнение с далечното минало държавни и църковни реалности. Следствие от различни обществено-политически процеси в този регион през годините са утвърдени нови държави и нови поместни Православни църкви – приемници на една или друга, съществувала в миналото църковна юрисдикция. Онова обаче, което продължава и днес да обединява всички нас – без изключение – е нашата от Христа Исуса поверена ни спасителна православна християнска вяра. Онова, което и днес продължава да ни сплотява в едно, е единството ни в богочешковото Тяло на светата и мъченическа Православна църква.

Това беше и причината и главната наша подбуда Светия Синод на Православната ни църква да приеме предложената му от македонска страна роля на посредник, който да предприеме необходимите и възможни стъпки и действия пред останалите братски Православни църкви за уреждането на каноническата църковен статут на Православната църква в Република Македония, която

ДОСТОЙНИ АРХИЕРЕИ НА БПЦ

Продължение от бр. 11

Натанаил е готов да бъде в помощ на приятеля си, у когото е ценил неотстъпчивия тактик и неустрашимия борец. Той посещава сръбския агент Живкович и гръцкия консул Зографос. Първият му признава хитро: „Нека българите встанат, а ние ще им помогнем. А защо им е друг княз, когато ние имаме свой; нали ние сме

джите от Добродетелната дружина са искали да турят ръка и на това народно предприятие, за да използват по своя воля очаквания голям негов капитал, младите революционери около читалището „Братска любов“, водени от Любен Каравелов и Димитър Ценович, са се противопоставили енергично на този план, настоявайки за демократична управа и независимост на ръковод-

Натанаил Охридски и Пловдивски (1820-1906) – историческо изследване

брата, ще бъдем под нацията княз“.

Вторият, на когото Натанаил се представил като „българогласен македонски елин“, повторил тезата на Живковича в свой смисъл: „Нека българите и македонците встанат наедно; нашето правителство ще им помогне; а по-неже Македония е елинска земя, тя може да се присъедини към елинската държава“.

Представяйки се найсетне на румънския княз Куза, в двора му в манастира Котрочани, Натанаил се опитал да открие интимната му мисъл, като му заявил, след къс предговор: „Ваше Величество, моля Бога да ме удостои в едната ръка с кръст, а в другата с меч, да те срещна на балканските гори и планини и с радостен глас там да извикам: „Ура, да живее Румъно-България!“

Князът отговорил: „Такъв калугер на мене ми трябва! Отче, моята врата всякога ти е отворена...“

Натанаил заключавал тогава: „Всеки телги чергата към себе си и всеки иска да работи на смет на българското нещастие“. А на Раковски той поверява мнението си: „Слушай, Раковски! Нашите хъшове да си мируват до настъпване на благоприятен случай... Да не се предават нито на сръбска, нито на влашка страна... но да се заемем всички за черковния ни въпрос – той ще ни избави и ще ни даде и духовна, и политическа свобода“.

Че Раковски, въпреки това, не напуска четническото действие; че Каравелов продължава после да отстоява с жар Дунавската федерация в тясно единение със сръбите; и че

млади наивни революционери, като Иван Касабов, се подават на румънски примамки и сключват една краткотрайна „Свещена коалиция“ с тях, използвана за един вътрешен преврат; както и че тъй наречената Добродетелна дружина в Букурещ бива изиграна от сръбския княз Михаил за един сръбско-български дуализъм: това е история, която характеризира някои от етапите за Балканска коалиция, при неизменна изневяра от контрагенти, пожелали да използват користо българското сътрудничество.

За близост на Натанаил с Раковски говори и писмото на дякон Левски от 7 ноември 1866 г., в което се запитва войводата, когото Натанаил поздравявал: как се развиват българските работи и какво се очаква запред. Левски е срещнал Натанаил в Яш; тогава той бил учител в Добруджа. Натанаил обикнал още оттогава бъдещия смел апостол, следял е с бащинска грижа по-късната му дейност, а после, като заместник на екзарх Йосиф в Ловеч, не допуснал поп Кръстьо да служи с него, заместника, узнавайки за грозното предателство спрямо Апостола.

***

Когато през 1868 г. Васил Стоянов, студент в Прага, замисля в съгласие с Марин Дринов, да положи основите на едно Книжовно дружество, с целите, които то е трябвало да има по примера на проектираната някога „Българска матиша“, Натанаил е един от първите, които ще се отзоват на поканата за организиране на това полезно и навременно дело. Борбата между „Стари“ и „Млади“ в Букурещ е хвърляла своята сянка и върху новия почин. Докато чорба-

ното дружествено тяло.

Васил Стоянов поканил Натанаил на едно организационно събрание. Натанаил приел поканата, станал дори председател на събранията, а откак чул речите на младите ентузиастични, вдигани и слагани от „Старите“ като луди глави и чапкъни, благословил почина и подписал вноската си за дружествената каса. Старите, които го смятали за свой приятел, останали крайно недоволни от поведението му и протестирали, но той без колебание защитил честта и делото на младите, дръжейки докрай с тях. Както се знае, Книжовното дружество, открито на 1 октомври 1869 г. в Браила, след продължителна борба между заинтересуваните банкери от Букурещ и Одеса и напредничавите елементи на емиграцията, не успява никога да се затвърди тъкмо поради интригите на „Старите“ против Стоянов, Дринов, Васил Друмев (Климент Търновски), винени безосновно в гордост и своеволие, въпреки големите си морални и материални жертви.

Че обвиненията от ляво, от страна на Каравелов и Ботев, колкото и оправдани в принципно отношение, улесняват неволно заговора на „Старите“, които отказват обещаната си финансова помощ, подобно на чорбаджиите от Одеса, това е друга страна на усилията да се подкрепят, реформират или провалат дружеството, която не може да ни занимава тук.

Следва

Проф. М. АРНАУДОВ
По повод книгата на **Пловдивски митр. Кирил (Патр. Български)** – „**Натанаил Охридски и Пловдивски (1820-1906)**“; **София, 1952 г.**

Живот за вяра и род

130 години от рождението на Великотърновския митрополит Софроний

Продължение от бр. 11

„В избирателната зала Плевенският Областен Директор г-н Йонов прочете декларацията на Министерския Съвет, с която последният заявява, че нито Негово Величество, нито Правителството, вземат страна по избора за Търновски митрополит. След обичайната към Бога молитва, Председателят митрополит прочете някои положения от Екзархийския устав във връзка с избора и апелира към избирателите да изпълнят по съвест своя дълг.

По искането на някои, и по общо съгласие на всички избиратели, бюрото допусна гласуването да стане с пликове, да има пребиратели и да присъстват всички избиратели в избирателния салон, въпреки че това не се иска от закона – Екзархийския устав, но бюрото го допусна, за да се избегне всяко съмнение и подозрение. Понеже се очертаваха главно две течения – едното за епископ Софроний, другото за епископ Андрей, избраха се двама преброители – по един от тях две течения.

Председателят показа празната кутия пред всички избиратели, която след това бе запечатана. Гласуването стана поименно. След гласуването на всички избиратели, кутията се разпечата и отвори от преброителите пред очите на всички. Преброиха се пликете, които излязоха 48, т.е. толкова, колкото са избирателите. Пликете отвориаше г. Кондаков, преброител на епископ Софроний и предаваше на преброителя на епископ Андрей – Марин Тодоров, който вдеше билетните от пликете, преглеждаше ги, прочиташе ги тихо и предаваша на Председателя, който пък високо четеше имената и слагаше билетните на масата.

Това ставаше така, че всички можеха да виждат билетните и имената, написани върху тях. Около масата на бюрото имаше доста избиратели от двете страни, които зорко следяха действията на Председателя и бюрото. През време на четене на билетните и подадените гласове на кандидатите нито един от

твие излезе с конгестации по избора.

Едно е твърде печално: когато избирателите си отиваха, тя от тях, които бяха посочени, че са гласували за епископ Софроний, бяха жестоко ругани и малтретиранни от неотговорни и зле настроени лица и то посредством пладе, по главните улици на град Велико Търново, при бездействие на полицията.

Това е самата и чиста истина по произведението за Търновски Митрополит.

Гр. В. Търново, 22 октомври 1935 г.

Изборно бюро – Епархийски съветници: иконом Йордан Стойков, иконом М. Величков, иконом Н. Димитров, свещ. Йордан Т. Недев“ (Църковен вестник, бр. 38/1935 г.).

И въпреки всички тези брожения, Св. Синод единодушно провъзгласява за Великотърновски митрополит Софроний, който впрочем през живота си така и не каза лоша дума по адрес на епископ Андрей Велички, но това само като вметка.

И понеже настоящата статия не е за избора на Великотърновски митрополит, а за самия достоен митрополит Софроний: „Като Великотърновски митрополит блаженопочиният йерарх прояви всички сили на своя богопросветен дух. Неуморен бе в делото на Църквата, влагайки в него всички от Бога получени таланти; и вяра, и любовта си, и знанието си, и уменията си, и волята си, и чистотата си, и цялата си добродетелност“, пише по негов адрес Българският патриарх Кирил.

Митрополит Софроний обичал богослуженията и бил особено усърден в тях. „Обичаше храма Божий и се грижеше за храмостроителството и църковното благолепие; обичаше църковното пение и стори твърде много за неговото процъфтяване; обичаше манастирите и им посвети много труд; обичаше бедните и с любов им протягаше ръка; обичаше сираците и отхвърлените в живота, защото сърцето му е пълно с обич“, казва още патриарх Кирил.

Следва

Ангел КАРАДАКОВ

От стр. 1

Участие в борбата за църковно-национална независимост

По време на обучението си в Сопот, някъде между 1863 и 1868 г., той се запознава с революционните идеи на Васил Левски, а също и със стихотворенията на Вазов. Това става в създадения се в Сопот народен революционен кръжок. Троянският манастир е един от центровете на започналото революционно движение. Образува се революционен комитет, в който участва и Максим, наскоро ръкоположен в дяконски чин.

По време на Априлското въстание йеродякон Максим се намира в митрополията в Пловдив. След разгрома на въстанието е натоварен със задачата да събира сведения и да съобщава „где какво става“. От там тези сведения чрез специална комисия се поемат към европейските кореспонденти и световната преса, което пък подготвя почвата за последвалите събития, завършили с освобождението на България. През същото това време в Цариград е образуван таен комитет начело с архимандрит Методий Кусев. Целта и на тоя комитет е да събира сведения за кървавите събития в Румелия и да ги съобщава на печата. В този комитет, след като пристига в Цариград, влиза и митрополит Максим. На същия комитет се възлага и изработването на статистика и на етническа карта на българската народност. Те били предназначени за Цариградската конференция, която ги поискала от Екзархията, като представителка на българския народ.

Пастирска и проповедническа дейност

Пастирската дейност на митрополит Максим започва на 21 януари (Св. Максим Исповедник) 1870 г., когато е ръкоположен за йеродякон от Софийския митрополит Доротей. От 1 юли 1872 г. се установява в Пловдив, където става писар и иконом в митрополията.

През 1882 г. йеродякон Максим бил назначен от екзарх Йосиф за секретар на Екзархията. Като такъв той взема участие в организирането и работата на новоучреденото „Училищно попечителство при Екзархията“. Благодарение на това, учебното дело в Македония става особено успешно.

Към края на 1884 г. архимандрит Методий Кусев напуска Екзархията, за да замине да учи в Русия и за екзархийски протосингел е назначен йеродякон Максим. Скоро след това, на 11 ноември 1884 г.,

той е ръкоположен от екзарх Йосиф в йеромонашески чин, а през месец март 1885 г. бил възведен в архимандритско достойнство. Задълженията си в Екзархията изпълнявал до месец май 1886 г., когато бил изпратен от екзарха да организира и управлява новооткритата Старозагорска епархия със званieto „управляващ Старозагорска епархия“.

Тогавашната светска власт не признавала тази епархия и се противопоставяла на разкриването ѝ, най-вече поради

ни да съдействат за отваряне на сръбски училища под названието „славянски“ или „православни“.

В края на краищата сръбската пропаганда успяла да подкупи новия скопски валия Хафъз паша, а в резултат на поредния завои в политиката на Високата порта спрямо Екзархията, митрополит Максим става твърде неудобен за турските интереси в региона. Това води до подаване на оставката му, която е приета и веднага след Богоявление на след-

риарх на Пловдивската епархия. Каноническото утвърждаване на избора става на заседание на Св. Синод на 8 септември 1906 г. в Цариград.

Като Пловдивски митрополит той си поставя четири неотложни пастирски задачи: 1) Образование на готвещите се да приемат свещенически сан; 2) Уреждане на богослужението в епархията; 3) Кръщаване на помаците в Родопската част на епархията и 4) Развиване на благотворителното дело.

Оказва се, че свещениците са слабо подготвени. Ето защо било решено да се постави началото на училище в Бачковския манастир. Това училище скоро било закрито, но все пак подготвило доста селски свещеници. През 1915 г. Цариградската семинария се премества в Пловдив, където се намира и сега.

Втората задача включвала уреждане на богослужението. Много храмове по селата били запустели и неподдържани, а свещениците се интересували само от извършване на треби. Дисциплината била на незавидно равнище в резултат от църковната борба – църковно провинилите се или недоволни свещеници, пък и миряни, винаги можели да минат към гръцката митрополия.

Третата задача, с която трябвало да се справи митрополит Максим, е покръстването на помаците в родопската част на епархията. Мисионерската дейност сред помаците представлявала изключително отговорна и деликатна мисия, която днес се оценява нееднозначно. При оценката на тези събития не бива да забравяме, че в тях участват най-изтъкнати духовници и богослови, а становището на Светия Синод е положително. В него се включват и известните богослови акад. проф. протопрезв. д-р Стефан Цанков и проф. д-р Евтимий Саунджиев. Не бива да забравяме също така, че историческите събития следва винаги да се оценяват в контекста на епохата.

Четвъртата задача, която митрополит Максим си поставя след възкачването си на Пловдивската митрополитска катедра, е делото на благотворителността. Под негово председателство е свикано общогражданско събрание, което взело решение да се основе в гр. Пловдив клон на Червения кръст.

На 18 януари 1921 г. Св. Синод провъзгласява митрополит Максим за Наместник-председател на Св. Синод на Българската православна църква. На този най-висок пост той управлява с апостолска ревност, умение и мъдрост в продължение на осем години.

Митрополит Максим умира на 1 март 1938 г. след кратко боледуване. През целия си живот той отстоява възрожденските идеали и на дело показва какъв трябва да бъде един истински народен архипастир. Издадените некролози от обществени институции, изпратените 144 безплатни телерами, множеството публикации в местни и национални издания изтъкват изключителните му заслуги, а неговото управление се определя като славна епоха в живота на епархията. В печата той е сочен като „образец на служба на род и родина“, „истински монах, самоотвержен борец за обединението на българското племе“.

В своята църковно-обществена дейност с перо, слово и дело той се проявява като мъдър, ревностен и плодovit духовен пастир, който поставял религиозно-нравственото издигане на паството като първа и основна цел на своето високо служение, личност със съществуващо влияние в живота на българската държава и Църква от края на XIX век до навечерието на Втората световна война.

Андрисан
АЛЕКСАНДРОВ

ИСТОРИЯ**Един истински народен архипастир**

финансови причини. Ето защо управляващият срещнал големи препятствия, прокурорски преследвания, дори и покушение над живота му.

Въпреки че опитът за създаване на Старозагорска епархия по онова време не успява, митрополит Максим допринася твърде много за бъдещото ѝ разкриване.

На 9 февруари 1892 г. единодушно бил избран за Скопски митрополит, а на 23-ти същия месец е ръкоположен за епископ.

Изпитанията започнали веднага. Сръбската пропаганда, подкрепяна от скопския гръцки митрополит, се опитвала да проникне в тази българска област. Някои турски чиновници били подкупе-

ващата, 1895 г., той напуска Скопие и заминава за Цариград, където остава до началото на 1897 година. През време на престоя си в Цариград митрополит Максим е председател на българския храм на Фенер, председател на строителната комисия на новата (Желязната) църква „Св. Стефан“ и председател на настоятелството на благотворителното братство „Йосиф I“, което имало за цел построяването на българска болница в Цариград.

На 15 март 1897 г. митрополит Максим заминал за Ловеч, където през следващите девет години управлява Ловчанска епархия. Там той развива усилена пастирска и проповедническа дейност.

На 29 януари 1906 г. е избран за ки-

Гласът на св. отци

„Характерно за душата, обичаща Бога, е да покорява всичко човешко на божественото“. Св. Григорий Богослов

„Когато паднете, братя, в разни изкушения, да го смятате за голяма радост“. Св. Максим Исповедник

„Майката на всички блага и отличителен белег на учениците на Исус, и силата, която държи целия ни живот, е любовта“. Св. Йоан Златоуст

„Умът ни, който вижда много точно и бързо чуждите грехове, много бавно забелязва собствените ни грешки“. Св. Василий Велики

„Никой не може да разбере своята слабост, ако не попадне в телесни изкушения. Тогава човек се моли, разкайва и смирява“. Св. Исаак Сириец

„Божията радост не се ражда във всяка душа, а в онази, която е много плакала за своя грях“. Св. Василий Велики

„Дори ако сте изкачили цялата лествица на добродетелите, пак се молете за опрощаване на греховете“. Св. Йоан Лествичник

„Безсрамие то е особена черта на злото и на нищожния човек, а срамът – на великия“. Св. Фотий Велики

„Всеки грях е ужасен, но най-много нечестие то е алчността“. Евсевий Кесарийски

„Нищо не е по-ценно от човека, въпреки че той е и остава смъртен“. Св. Йоан Златоуст

„Вложете всичките си проблеми на Бога... Не правете нищо, за да търсите човешка слава, а само това, което е угодно Богу“. Св. Йоан Златоуст

„Трябва да се грижим да сме заедно или поне да говорим често с хора, които имат духовно познание“. Св. Марк Асцитис

„Ние падаме в големи грехове, защото не се грижим толкова, колкото е необходимо, да унищожим малките си недостатъци“. Св. Йоан Златоуст

„Тук не искаме да се изложим пред нито един човек, но какво ще направим там (на предстоящата съд) пред толкова много десетки хиляди“. Св. Йоан Златоуст

Погор и превод от ерци: Силва МАРИНОВА

Богослужбена прослава на св. Лука Симферополски

С голяма духовна радост богоспасяемият град Пловдив почете и прослави на 11 юни дивния Божи угодник, светител, изповедник, мъченик, хирург, човеколюбец и чудотворец – св. Лука, архиепископ Кримски и Симферополски.

На този светъл празник Негово Високопреосвещенство Пловдивски митрополит Николай възглави съборна архиерейска св. Литургия. Преди началото на богослужението владиката се поклони на мощите на Кримския чудотворец, поставени в центъра на митрополитския храм в богато украсена мошехранителница във формата на десница, с която св. Лука сякаш невидимо благославя пристъпилите за поклонение.

С владиката съслужиха преосвещените епископи Знепольски Арсений и Константииний Яков – vikарии на митрополита, Негово Високопреподобие архим. Висарион, игумен на манастира „Св. Троица“ на Кръстовата гора и архиерейски наместник на Смолянска духовна околия, ставрофорен иконом Тодор Хаджиев, протосингел при Пловдивска митрополия, ик. Деян Стоенчев – духовен надзорник при митрополията, архиерейските наместници: ставр. ик. Георги Тодев – на Хасковска духовна околия, ставр. ик. Йордан Георгиев – на Асеновградска духовна околия, ик. Николай Величков – на Ивайловградска духовна околия, ик. Атанас Манолов – на Панагюрска духовна околия, ик. Любомир Траянов – на Пещерска духовна околия, ик. Марко Марков – на Карловска духовна околия, ик. Васил Кашоров, ик. Виктор Христов, храмовото духовенство, свещенослужители от града.

Много благотворителни християни дойдоха в този празничен ден да съучастват с молитви в благодатта на светата Литургия и се поклонят на светите мощи. Те обинаха с цветя иконата и мошехранителницата, а сред тях имаше и такива, получили изцеление след благодатното застъпничество на Кримския чудотворец. В края на богослужението високопреосвещеният митрополит Николай се обърна към верния Божи народ с вдъхновено слово за сияещия в святост образ на св. архиепископ Лука.

„По времето на комунизма от ухо на ухо върви една мътва – за хирурга архиепископ. Той поставял бол-

ния на операционната маса, прочитал над него молитва, прекръствал себе си, лекарите, сестрите или с йод помазвал мястото, където трябва да се реже и след това хвалал скалпела. И неговите операции винаги били сполучливи: слепите проглеждали, обречените се съживявали. И всички се чудели – науката ли помага, или Бог, заради Когото в онова време преследвали и убивали?

На пожелтелите снимки от съветско време може да се види облечен в расо старец с дълга посивяла коса. На гърдите – с иконичка, панаяга. Този човек е бил

едновременно и епископ, и съветски професор. Повече от четиридесет години е прекарал във времето на съветския комунистически режим. По неговите книги са учили и учат поколения хирурзи. Хората били поразени от вида на хирург в расо. Пропагандата трябвало да се бори срещу очевидното – вярата и науката са съвместими.

Именно този ярък пример и възпитател на Христовата любов и служение на ближния като духовник, както и като лекар-медик, днес прославя и възпява Светата Христова Църква – дивния в своите подвизи светител Лука, архиеп. Симферополски, Кримски пастир и чудотворец – каза в словото си митрополит Николай. Той описа колко тежък е бил животът на св. Лука, прекарал 11 мъчителни години в затвори, арести и заточения, но въпреки това с неотслабваща Христова любов не престанал да лекува и да служи на Бога. Архиереят обърна внимание на многобройните случаи на чудотворство след блаженото му успение на 11. 06. 1961 г.

„Много болни, които се поклоняли на гроба на владиката Лука, по молитвите му получавали изцеление. Чудесата не престават и днес. И по Божия милост ние сме духовно обдарени с частица от неговите благодатни свети мощи, които се покои в нашия митрополитски храм. Мощи, които са източник на велика утеха, здраве и благо за всички нас. Мощи, които са надежда за болните и страдащите и утеха за нищите духом и маломощните“ – добави митрополит Николай. Архиереят поздрави всички с големия празник, благослови ги и благопожела по молитвите на св. Лука и неговото благодатно застъпничество пред Бога благоденствие, мир, здраве и душевно спасение.

Дълго след края на богослужението верният Божи народ остана в храма, за да се поклони на светинята.

Мощите на св. Лука бяха дарени на Пловдивска света митрополия и на православните българи от Руската православна църква в отклик на молбата на Негово Високопреосвещенство митрополит Николай. Те бяха посрещнати изключително тържествено на 22 октомври 2016 г. и от тогава до днес благославят и Пловдивска епархия, и цялата българска земя.

Пловдивска митрополия

На 8 юни в гр. Варна посрещнаха с радост и трепет икона с образа на светителя хирург св. Лука, архиепископ Кримски и Симферополски, с вложена в нея частица от честните му мощи. Образът на светеца пристигна във Варна в късния следобед и бе тържествено посрещнат от Негово Високопреосвещенство Варненски и Великопреславски митрополит Йоан, множество духовници от града и епархията и християни в митрополитския катедрален храм „Успение Богородично“.

Иконата, с вложена частица от мощите на архиепископа хирург, бе пренесена и дарена на митрополитската катедрала от високопреосвещения Балтски и Ананиевски архиепископ Алексей, придружаван от духовници от Украйна, с благословението на Негово Блаженство Киевски митрополит Онуфрий.

В словото си митрополит Йоан заяви, че пристигането на иконата на светия архиепископ е особена радост за варненци. Негово Високопреосвещенство каза, че св. Лука е уникален светец в живота на Църквата. Блаженопочиналият патриарх Максим лично го е познавал в периода 1950-1955 г., когато е бил официален представител на Българската православна църква в Москва. Архиереят отбеляза, че във Варна има медицински университет и много добре организирана медицина и е много важно частица от мощите на светеца да присъства в морската ни столица.

Митрополит Йоан благодари на архиепископ Алексей, а в негово лице и на Негово Блаженство митрополит Онуфрий за радостта, с която се доби гр. Варна.

На 9 и 10 юни Варненският и Великопреславски митрополит Йоан и Ананиевският архиепископ Алек-

сий възглави светата Литургия в катедралата „Успение Богородично“. Заедно с тях съслужиха духовници от Украйна и от храма домакин.

По време на св. Литургия в деня, когато чествуваме паметта на светителя хирург и изповедник Лука – 11 юни, в словото си Варненският и Великопреславски митрополит заяви, че св. Лука е интересен човек, образован и безспорно талантлив хирург. Неговите медицински трудове оказват своите ползотворни последици дори и днес, особено неговата дисертация, свързана с регионалната анестезия. Друг негов известен труд е книгата „Дух, душа и тяло“, която в кратък обем се явява особена защита на православната вяра, изхождайки от практиката си на лекар.

„От друга страна, неговите проповеди са изключителни. Те са свързани с Господските празници, за всеки един ден, за възкресните дни, така че той остава един плодотворен духовник и архиерей на светата Руска православна църква, редовен член на Светия Синод“, каза митрополит Йоан.

Завършвайки словото си, той благопожела Божие то благословение и милостта Божия, както и молитвите на св. Лука Симферополски да бъдат с всички.

Заедно с иконата пристигнаха два документа, които удостоверяват, че тя е дарение за Варненска и Великопреславска епархия от Покровския Балтско-Теодосиев манастир, с благословението на Негово Блаженство Киевския и на цяла Украйна митрополит Онуфрий, а от друга страна, че частицата от мощите на светеца са част от честните му мощи в манастира и са били получени от Симферополския и Кримски митрополит Лазар през 2011 година.

Георги ВЕЛИКОВ

ПРОДЪЛЖАВА АБОНИРАНЕТО ЗА „Църковен вестник“ – 2018 г.

1 година ..... 30,00 лв.
6 месеца ..... 15,00 лв.
3 месеца ..... 7,50 лв.
ед. цена ..... 0,70 лв.

АДРЕС НА РЕДАКЦИЯТА
СВ. СИНОД, София – 1000
ул. „Оборище“ № 4
тел. 980-30-16, центр. 987-56-11/245,
e-mail: sinizdat@gmail.com

Отговорен редактор на броя:
Александра Карамихалева

Материали се приемат в електронен формат.

Сумите за абонамент да се изпращат по банкова сметка или с пощенски запис на името на *Танка Тончева Христова*, като се изписват точният адрес и пощенският код на абоната!

Банкова сметка на Синадално издателство на БПЦ:
УниКредит Булбанк – София, ул. „Алабин“ № 58
IBAN BG97UNCR96601018147018, BIC код: UNCRBGSGF

„Църковен вестник“ съдържа свещени текстове и изображения и не бива да се използва за битови нужди.